

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

1813

... ..

ప్రతిభా

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః.

త వి టి రొ ట్టె .

“తానూ పకమనిషే? తవుడూ పకరొట్టె?”

అనులోకోక్తి నేడుపుట్టినదికాదు. ఈతవుడ నుపదార్థము సర్వజనవిదితమైనదియే కాన మే మించుకవిస్తరింపఁబూనుట కొంతవఱకుఁ బునరుక్తమే యైనను సంతగాఁబునరుక్తముకాదని నమ్మదము. దానిచరిత్రను వ్రాయునప్పుడించుకయేని దానిగోత్రనామాదులు వర్గతయాదికమును బేర్కొనుట చరిత్రకారుల ధర్మముగదా? తవుడు, అసగా నిది, ఊముక, చిట్టు, అనుపదార్థముల కన్నఁజైతరగతిలోనిది. బియ్యము, గండనూకలు నూకలు, చీరు, అనునాల్గు తరగతుల పదార్థములకన్నఁదక్కువతరగతిలోనిది. కాని దీనికెన్నఁ

డోగర్వ మొకేంతపుట్టి యుండుననియు నాగర్వ
 ధూర్వహతచే నియ్యది విట్టివేగ మొలిడినప్పు డీ
 పైసామెత పుట్టియుండుననియు మనమూహింప
 వలసియున్నది. పాపము! దీనికి రొట్టెగాఁ బ్రకా
 శించి యాచ్యులనోటికెక్కి వారలరక్త నాశముల
 యందుఁ బ్రవేశించి కులుకవలయునని యెంత
 యో కుతూహల ముదయించి యుండునుగాఁ బో
 లు? గోధుములు, మినుములు, పెసలు, జొన్న
 లు, నొనగునుత్తమ పదార్థముల పిండివలెగాని
 బియ్యపుఁ బిండివలెగాని దీనిని చిరకాలమునుం
 డియెవ్వరును గౌరవించు చుండుట లేదు. ఐనను
 నియ్యది తన నిజస్థితిని తెలిసికొనక రొట్టెగాఁ గా
 ల్పించుకొన వలెననియే యత్నించుచున్నట్లు చే
 స్టలవలన నెఱుకవడుచున్నది. ఇప్పుడుసర్వసాధా
 రణముగానానావిధములగు రొట్టెలను నానావిధ
 మానవు లుపయోగ పఱచుచున్నను బ్రాచీన
 కాలముం దేకారణముననో యీరొట్టెలను దఱు
 చుగ వితంతువు లుపయోగపఱచుటయే తట
 స్థించుచువచ్చినది. వారుగూడ దీనినిగౌరవించిన

ట్టువినము. దానిచే "నిదియెందులకును గొఱగాని
 దిగాఁ బరిగణింపవలసిన"దని కొందఁ అనుకొందురే
 మోగాని యట్లుకాదు. ఏపదార్థముగాని వృ
 థాపోవు నది మనప్రసంఘమున గనుపట్టదు.
 అందులోనిది యంతయునుపయుక్తపదార్థమును
 గాదు. భక్ష్య పదార్థమనుటకు సందియములే
 దు. దీనిని బశువులు, పక్షులు లోనైనవి కడుఁబ్రీ
 తిగా నుపయోగించుచుండును. ఆపక్షులలో దీని
 వలన నెక్కుడు తృప్తి నందెడివి చరణాయుధము
 లు. వానికి యుద్ధాదిసమయములయందు జ
 మీందారులు లోనగువారు దీనినుపయోగించు
 టచే నయ్యవి తగినంత బలపరాక్రమములు క
 లిగి పనిచేసి తమతమ యజమానులకుఁ బ్రీతిపా
 త్రములగు చుండును. పూర్వము కొన్నికఱవు
 లు వచ్చినట్లును ఆకఱవులయందు రేవడిమట్టిని
 గూడ మనుష్యులు భక్షించినట్లునువిందుము. అ
 వ్వుడుగూడనీతవుడు భక్ష్యపదార్థముగా మనుష్య
 జాతికేర్పడినట్లు జనశ్రుతి కానిపించదు. ప్రతీతి
 శరణమగుతర్కముచేదీని కెన్నడునుమానవజన్మస

భాజనత కాన్పింపదు. నేడేనికలుగునొకో? కలుగ
 దు. నేటికాలమందొకవిశేషము కానవచ్చుచున్న
 ది. పూర్వము పనికిమాలిన పదార్థములుగా మన
 వారు పరిత్యజించు పదార్థము లిక్కాలమ్మునఁ
 దగు పదార్థములై ధనసంపాదనకుఁ దోడ్పడుచుం
 టచే నీతవిటికిఁగూడ నేదేనిదశ కలుగునొకో? య
 ని శంకింపవలసియున్నది. ఇదికొండొక యు
 క్తియుక్తమగు నూహయేకాని యయిననుమా
 నవజననభాజనతకాకరమగునని మాత్రము చె
 ప్పఁ జాలము. ఒకచో నేనికృష్టజాతులకేని యి
 దిసామాన్యమైనభక్ష్యపదార్థముగా నెన్నటికేని
 మాతినను బ్రహ్మరథారోహణము వంటిబ్ర
 హ్మ కులవక్త్రనిష్పేషణము దీనికిఁదటస్థింపదు.
 ఊరక దానిమనోరథసంపత్తిని వర్ణించి చూచితి
 మేకాని, నికృష్టజాతికిఁగూడ నిక్కాలమ్మున నన్న
 లోపమంతగా గానరామింజేసి యిదివారికిఁ గూడ
 భక్ష్యము కానేరదు. ఇయ్యది ముఖ్యముగాఁ
 గోళ్లకు“ఉప్పమా,,గా నుపయోగించఁదగినదియే
 యనిధువ పరుపఁ దగియున్నది. ఫలహారముగాఁ

బెక్కండు) నాగరికులుపయోగించు" నుపమా" శి
 పదార్థముతో నిద్దానినిబోల్చినమమ్ము, పాజ్జులు
 తుమింతురుగాక. మేము దీనిని దేని "కుపమా" గా
 రూపించితిమో ఆపక్షి గూడ సామాన్యమైనదిగాదు.

కాన సంతమాత్రమున వన్యధాభావనమను
 చితమని తలంచెదము. ఆపక్షి నూహత్యమును మే
 మిట్లువర్ణించినారము. ఇది యుక్తి యుక్తమైనచో
 గ్రహింతురుగాక.

సీ. "ఏచరణాయుధం బింపుమీరఁగఁ బాణి,
 నియతికి హాస్వాది నియతిదెల్పె. నేచరణాయుధం
 బాచారి విప్రనియోస్నానదైవజ్ఞ తనువహించె, నేచ
 రణాయుధ, హాచర్యరూపియై, హరి నిశీధము వే
 కు వనుగఁ జేసె, నేచరణాయుధ శ్రీచేత శూలి పి
 తా పురమ్మున నుండఁ గాపురమ్ము.

గీ. అట్టి చరణాయుధసమాజ మఖిల జార।

చోరులకు గుండెలోదిగుల్ భోరు కలఁగ।

"ఉ, ఉ, ఉ, ఉ, ఉ" యటంచు న త్యుచ్ఛరీతిఁ

గూయసఁగెను దమతమగూళ్లనుండి,,.

(శ్రీవరాసందము)

ఇట్టిపక్షి రాజున "కుప్పమా"గాఁదలిటిని జెప్పు
ట తప్పుగాదు, ఇదియును మంచిపదార్థమే, దీనిత
రగతిని జెప్పియే యున్నారము, దీనికింతకన్నను
న్నతపదము రాఁదగియున్నచో సమర్థించి మొద
ట నుదాహరించినసామెతను దీసివేయువారి క సేక
వందనములు. "ఉపమా"యపనర్గప్రదమని కాని
తవుడట్టిదికాదని యెవ్వరును జెప్పనేరరుగాని య
య్యది మనుష్యభక్షణ యోగ్యమనియు నియ్య
దిపశుపక్ష్యాది భక్షణ పాత్రమనియు నెవ్వరేని
జెప్పకతప్పదు. పదార్థతారతమ్యముల వలెనే
పద్యగద్యాదికవిత్వతారతమ్యములును నుండును
గాని మనమెంతకష్టపడి, యెంతకంతశోషపడి,
యెంతెంతపీఠికలు వ్రాసి, యెంతగా నకారణవి
రోధమూని యెంతగాఁ గొరవితోడల గోర్తికొను
ప్రసంగమొ నర్చినను.—

ఉ. గద్యము పద్యశౌరవము గాంచదు బ్ర
హ్మరథముపట్ట రీగద్యకవిత్వచాతురికి గన్నుల
నీరు వృథాగ జూర్చుచో | హృద్యవిచారులెల్లరు
ను నీతఁడు యోగ్యుఁడుగా టడందు రేవాద్య

ము వీణకు సరిగ వచ్చునా? పాజ్జ లెటుంగకుం
దురే?

క. కుక్షింభరులో సాక్షాద్భిక్షాటకులో, మ
తెట్టి పేదలో పద్యంబక్షిణగతినిజెప్పడిదీక్షితు
లేమేటికవులూ, దేబలెవారల్.

తే.గీ. తద్దినముఁ బెట్టువారుల తమ్ములబలెఁ
బద్దెపుంగవులకు వెన్క గద్దెపుంగవులుందుఁ (స్త్రీ)
శూద్రజనులకు నుపకరింతుఁ | వారు పట్టకతలు
చెప్పు వారు గాఁగ.

క. “అనఁగాననఁగా నెక రా” జను తెరఁగున గ
తలు సెప్పు టదియొకతప్పే? | తనయూరుఁ బేరు
సెన్నడుగనని విననికవులదూరఁగాఁబనియేమో?
గీ. దశకుమారచరితముఁ గా దంబరియును |

లోనుగాఁగలరచన లీ మానవుల |

ను బోలువారలువ్రాయరు పురుడు గాదు |

వారికిని వీరికిని వారు పద్యకవులె

మ. అలకాదంబరిపద్యకావ్యముగఁ జే య్క
శక్యమే? చేయుచోనిలువన్నేర్చునె? దానిమా
ధురి, నిదా నింపన్ వలె గాని యాయలఁ తుల్

గిల్కిన వారి కేమి తెలియున్ హాస్యంబులన్ జే
యు వా రలకున్ దజ్జల కెంతదవ్వెన్? విచా
రజ్జల్ విచారింపరే?॥

ఉ. విందుమకాదె?మున్ గతిక వేళుల పచ్చ
డి బెట్టి రాజరాజుం దనియించె నెక్కనతి, నూ
రులు కొందఱునట్లె గద్యంగ'. నం దమకూర్పునే
ర్పునన నన్యరుచి రచియించియుంచి రా. యం
దములెల్ల వారలకు నబ్బునె?రో, కటిపాట గాండ
కున్.

గీ. గద్యవలదన మయ్యదిగట్టువాఁడు।

పద్యకవులనుదిట్టుట పాడియగునె?।

పద్యకవి గద్యకవియకాటఁ బట్టు, గద్య

కవికిఁ బద్యముగట్టుట గాదు సుభువు.

గీ. అట్లుగాక యెట్లెట్లులొ యంతమాత్రం।

బద్యకవియగునెక్కొ?యాపద్దెములకు।

బ్రహ్మరథ మేగు పట్టరు, జిహ్మగులకు।

పద్యకవు లంతచేఁదు గా వలయునెక్కొ?

క. ఒకసారిగాదు పదిసార్లకటా! చే యెటు
లువ్రావు నటులే వ్రాయున్। గకవికలు సాగున

నుకొను. చకితులసాహసము లింకఁ జక్కంబడు
తన్.

తే.గీ. ఎవని కేశ క్తినిచ్చును నెవ్వఁడెంత
పెట్టిపుట్టెనొయెఱిగిన పెద్దలెవరు? కొఱవిఁబెట్టి
నెత్తిని గోకి కొనఁగ నేల? నదియు సజనలక్షణంబ
గునొ యేమొ.

క. పరనిందుకుఁ బోవని యీ! పరమార్థజుల
కు జ్ఞాన పటిమ నెనఁగి ప్రో! చరమాపతియునుమా
పతి! కొరః, దలగోకికొనని గోష్ఠిఁదెలుపుచున్.

ఉ. వస్తు వసారమయ్యు నెక పట్టునఁ బాకవి
శేషపారభ! స్వస్తి కమై రసజ్ఞ రసజలకుం జవి
గొల్పినట్లె యేనిస్తుండు యొకానొకఁడు నే
ర్పున గద్యము వ్రాసికూడ మేల్? శస్త్రమహా?
కవిత్వమును సద్యశమున్ సహియింప నేమగున్.

ఉ. రాముఁడు గడ్డిపోచను గరంబున దాల్చి
న నంత నస్త్రమై గోమడఁగించి కాకవిని గొట్టి నె
సన్ గనులొట్టఁ జేసె శ్రీ! రామునిపోల్కిఁ జేతుమని
రాదగు నే? మఱియొక్కజోదు విద్యామహిమ మ్మె
ఱుంగని వృథా రటకుల్ రటియింప నేమగున్.

ఉ. గద్యము పద్యపురుషుని గాంచుట ని
క్కమమేని త్యాగరాజాద్యననద్యగాయకకృ
తాచితసత్కృతు లిచ్చుమోదమున్ సద్యము
యిచ్చుగద్యములు సల్పగ రాదాకా? వారిస
త్కృతుల్ విద్యలతారతమ్య మవివేకులెఱుంగ
రు వ్రాతు రేదియో॥

ఉ. “పద్యము, గద్యము రుచికి బట్టులె”
యంచు లిఖించి యెన్నియో హృద్యనచః ప్రబం
ధముల నీజగమెల్లను నించుపోడ యీ గద్యము
సంతవాడమికిఁ గారణమేమొ రసజ్ఞుడైనచో సద్య
మచెప్పవేర్చువిర సప్రకృతుల్ సురసజ్ఞులౌదురే?

తే.గీ. పద్యములు చెప్పగాలేని ప్రాజ్ఞులెల్ల గద్య
ములు గట్టుగురుగాక “గతియులేని యమ్మలకు
గంజి పానక మగునుగాక మొరులవృధగ దూఱు
టనోటి దురద యొక్కో?

తే.గీ. “మాడరె”, శైలి వారసనుగ్గునుట కె
వ్వరొప్పురువారెన్న డేని “క్లాసికిలు” గద్యము
నువ్రాయు కీర్తి ధనులఁ దిట్టిరే? తిట్టిరేని నిందితు
లుగారే?

క. దేనిరముదానిదియను. చో నేరును మాట
లాడ, చూడ సూయ. లో నూనికాటు లఱచిన
చో నో రసమియు మెక్క శూరతయొక్క?

తే. గీ. పృష్ఠ పృష్ఠవమంత గాఢబువడ నిభావల
కు గద్యప గొప్ప పదవి పద్యమెంతయోహృ
ద్యమైయున్న నితరభాష. లేల? యీయ పతిష్ఠకుఁ
బాలుపట.

తే. గీ. పుట్టచో నెన్ని పుట్టవు? పురువులకట? పుట్ట
బుట్టియు మెకమాలఁజెట్టిపేరు. దెచ్చికో నె, బద్య
మాహాత్మ్యదీ ప్తి కింత. కన్న సాక్షిని గోరువా గ్గల
రె? యురులు.

క. కవిగిననారికి వందనములు మిత్రులువారు
మాకు, మొఱకులగుచు ని. స్కలుషుల నూరక
దూఁతెడి. తెలువులక వ్వారు తెలిపి ధీగఱవఁదగున్.

ఇట్లువిన్నవించు విద్యత్కవి విధేయులు,
తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు.

తేవటే గాట్టె
లు

— శతావధానులు. త్రిపుర ఆ పోరకురవలు.

: తమకు

ధ. వ. శమకాశాశ్రు చి

శ్రీ సాదావిని వుదార్చుకలు

1913

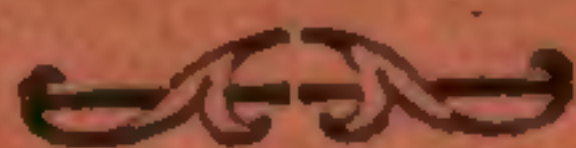
నం. 3

P. 12

శ్రీ మత్స్యరథేవతా యైనమః.

త వి టి రొ ట్టె.

ఇది

శ తా వ ధా ను లు

త్రిపతి వేంకటేశ్వరులచే రచింపబడినది.

త ణ కు.

1307
12401

డి. వి. రమణారావుగారిచే స్వకీయ

శ్రీ సాదామినీ ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపబడి

ప్రకటింపబడియె.

1913

వెల 0—4—0

